

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST
Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre ..2 frt	Főmunkatárs: Zelliger Vilmos.	VI., Éreek-utca 2. szám.

TARTALOM: A kath. tanítók nagygyűlésének tárgyaihoz. IV.—VII. Bertalan Vincze. — A fővárosi tanítók anyagi helyzete. P...s. — Visszhang a kisdedovásról szóló törvényjavaslat tárgyalásához. H...n. — Tárca: Apróságok. * — Irodalom és művészet. — Gyűjtés. — Vegyesek. — Hirdetés.

A kath. tanítók nagygyűlésének tárgyaihoz.

IV. *A kath. népiskolák tankönyveinek kérdése.* Dr. Gyürky Ödön úr e tárgyra vonatkozó indokai hálaára kötelezik a magyar kath. tanítói kart. Valóban elérkezett valahára az idő, hogy az ez iránt tanusított tétlenségből öntudatra ébredve, a komoly cselekvés terére lépjünk, mert tankönyvirodalmunk pauperismusa szomorú, de elvitathatlan tény. S ki merem azt mondani, miszerint a kath. népiskolák jelenben azért nem felelnek meg a hozzájuk fűzött reményeknek az eredményt illetőleg, mert tankönyveik vagy részben elavultak, vagy minden paedagogiai, didacticai és methodicai tanulmány nélkül vannak szerkesztve. Vannak, melyek valóságos torturák úgy a tanítóra, mint a tanítványra, s ilyen tankönyvek használatával mustassuk eredményt?

A jó tankönyv kétféle, u. m. külső és belső követelménynek kell, hogy megfeleljen és pedig külsőnek megfelel, ha csinos kiállítású s jól szemlélhető betűkkel van nyomtatva, a belsőnek pedig, ha a gyakorlatból tapasztalt és életre való nevelés- és tanítástani elvek alapján van szerkesztve.

Azután még egy kérdést: valjon miért idegenkedünk mi a magyar miniszterium által approbált, igazán a kor színvonalán álló tankönyvek használatától, azért, mivel nem katolikus iskolákban működő tanító írta? De hisz kérem, vannak e tankönyvírók között katolikus vallásuak is, kiket csak fel kellene szólítani, hogy tankönyveiket a kath. elveknek megfelelően átalakítsák s ebbeli kérelmünknek készségesen meg is felelnek. Tessék elhinni, az a szegény katolikus vallásu tanító, ki közös vagy állami iskolában működik, korántsem azért működik ott, mivel velünk ellentétes elveket vall, hanem működik azért, mivel mivel mint ember, mint családapa kényszerítve van jobb javadalmazásu állomásra lépni, hol anyagi ellátása biztosabb, mint sok helyütt nálunk katolikusoknál és a felekezeteknél. Tehát vegyük őket kebelünkbe, vegyük fel tankönyveiket is,

hisz azoknak a kath. elveknek megfelelő átdolgozásáról garantiát fog nyújtani az a kath. tankönyvbíráló bizottság, mely hivatva lesz a használható correct kath. irányu tankönyveket approbálni.

Hatalmas lendületnek indulna tankönyvirodalmunk, ha a szent István Társulat minden öt-öt évben pályadíjjal jutalmazandó tankönyv szerkesztésére pályázatot nyitna. Mibe kerülne az? Tekintve azt, hogy kath. népiskoláinkban csakis az e társulat által kiadott könyvek használhatók, bizony sokkal kevesebb, mint a mennyinek vélnénk. És mi volna az eredmény? az, hogy tankönyvíróink versenyre kelvén, a legjobb, legpraktikusabb termékekkel látnák el népiskoláinkat, de egyúttal a gomba módra szaporodó s csak a névért harczó írók mint hivatlanok visszahúzódni volnának kénytelenek.

Nem mondtam igazat? Kinek nem inge, ne vegye magára.

Még egyszer üdvölet dr. Gyürky Ödön úrnak e felszínre hozott ügyért: én érzem, hogy pályatársaim mindmegannyian velem együtt e tekintetben egy akaraton, egy véleemenyén vagyunk vele, habár kiviteli módozatunk nem egy úton járna is.

V. *A kath. tanítók anyagi helyzete, anyagi állása.*

E kérdés actualitásának bebizonyítására ritkán olvashatunk oly verve-vel körülírt érveket, mint a minők dr. Gy. Ö. úr tollából fakadnak. Ha szomorúak is azok az igazságok, de élvezettel olvashatók s mint ilyenek megérdemlik a bővebb hozzászólást. Lássuk?

Haj, be sok víz folyt le a Dunán, mióta a magyar tanítói kar ezt a kérdést pengeti. Hány-szor és hányféleképen volt megvilágosítva, Isten a megmondhatója. Igaza van annak az egyházi ornátust viselő képviselő úrnak, midőn a közoktatásügyi költségvetés alkalmából szíven viselvén a tanítók elviselhetlen anyagi sorsát, azon szókra fakadt, hogy hasonlítunk azokhoz a szegényekhez, kik a dúsgazdag asztalánál csak a morzsákat kapják.

Igaza van dr. Gy. Ö. úrnak, midőn e kérdést sem kényesnek, sem fölöslegesnek nem tartja. Csak egyben téved (ha szabad tévedésnek vennem), hogy szerinte ez első sorban a tanítókat és csak

másodsorban érdeklő a tanügy virágzását, fejlődését, haladását igen közelről; szerintem fordítva áll a dolog, mert első sorban eminenter a tanügyet s csak másodsorban illet bennünket közelről. A jó tanítónak, s így a katolikusként is első feladata, teljes erejéből azon harcolni, hogy tanügye virágozzék, fejlődjön és haladjon s fegyverül felvenni minden érvet a kivivandó diadalra s csak másodsorban jöhet az »én.« Minden ízében, minden porczikájában egyetértek arra nézve, hogy miként volna lehetséges a tanítói karba oly ifjakat nyerni, kik mind szellemi mind morális tulajdonságaikra nézve a kiválóbbak közé tartozzanak s ép azért tartom azt, hogy ennek bebizonyító érvelése képezze a felvett kérdés első és főpontját. Az az igazi tanító, ki pályájának magasztosságát mint hivatott ismeri fel s csak azután jó a gyarló ember, ki mint a nemzet napszámosa, a munkáért jutalmat esdekelve az anyagi pauperismus tarisznyájával kopogtat a munkaadók portáján.

És én erősen meg vagyok győződve arról, hogy sopánkodásunk, jajveszékelésünk csak azért nem talál meghallgatásra, mert első sorban egoisták vagyunk. Igen, mert az éremnek csak egyik oldalát világítjuk meg s nem a másodikat is, a hatalmasabbat. A tanügy fejlődése, a nemzet erejének, művelődésének fokmérője, az pedig csak ott lehet, hol a tanítónak a mai anyagi világban nem martyr, éhező, hanem biztos megélhetési állásra nyitnak pályázatot. Ez utóbbi esetben azután nem nyerünk oly négy évfolyamot végzett tanítókat, kik azt sem tudják, ki az a Felméri; hát azután hogyan tudnának a tanügyről többet!

Hogy a tanítók fizetésének minimuma 400 frtra emeltessek fel, azt már nem mint tanító (idealistikus egyén), hanem mint a nemzet napszámosa, végzett munkám arányaihoz mérten méltányosnak tartom. Furesa dolog is az és tény, hogy vannak községek, melyekben a különböző név alatt működő pásztorok (kanász, csikós stb.) működésükhöz s plane képzettségükhöz mérten fizetésben jobb sorsnak örvendenek, mint mi tanítók. Az is furesa ám, hogy moraliter nem tudnak különbséget tenni a hivatalosok, díjnokok, útbiztosok, kalauzok és a tanítók között. De hát mit tegyünk? E kérdésnél megáll az egymásba törő gondolatok csoportja s tévőváza néz, hogy út-at-módot keressen e kérdés mikénti keresztülvitelére. Könyörögjünk? Meghallgatásra nem találunk; amúgy sem engedik a jelenben uralgó pénzügyek; de meg könyöradomány nem is kell, mint tanító, másodsorban honpolgár sokkal erélyesebb vagyok, hogyszem könyöradományon élődjem. Nekem elismerés kell, ezen erkölcsi elismerés szerezzem meg nekem az anyagi állás függetlenségét. De ha ez sines. Talán e kérdés jelentőségét a tanítói sérelmek mezébe bujtassam? Nem lehet, mert ott volnánk, ahol eddig s még tán rosszabbul, mintha könyörögnénk s végre is azt mondanák, hogy szerénytelenek vagyunk. Társadalmi álláspontot foglaljunk el? Isten mentsen. A legszebb nevet viselő ember, ha legrosszabb sorsra jut is, ezt nem teheti; mert legszebb, legszentebb feladata az ily esetben a békétülés és nem a kihívás. Elvégre is mit tegyünk? Uraim, az igazi tanítónak legszebb tükre a keresetlen szerénység. Távól minden hü-hótól,

TÁRCZA.

Apróságok.

Minden embernek, még egy népszámlálási biztoshoz is vannak szeszélyei. Ez olyan modern baj, mely jó talajra talál a rang és mód embereinél ép úgy, mint egy kilencz leánytagot számláló 60 kros diurnista leányainál is; sőt a legújabb időben már a versenylovaknál is. No de hát manapság ez divat, a divatnak pedig hódolni kell.

Igazán mondom, nincs zsarnokabb kényúr, mint az a divat; háttérbe szorít minden Don Juant, nem elég magas előtte a rang, nincs előtte osztály és aránylag nagyon rövid ostrom után, meghódít minden szívet s bevesz minden elmét. De ni ni, hova is tévedtem, hisz én egész mást akarok mondani!! Nos hát, hogy ismét másra ne térjek át, sietek kijelenteni, miszerint én az emberiségnek csak azon tagjait tartom derék, jóra való embereknek, akik mindig otthon találhatók. Tudom! sokan zokon veszik ezt a határozott kijelentésemet, de hiszen *legyenek csak egyszer népszámláló biztosok*, tudom, megbánják, hogy rágalmaztak. Mert ez nem pusztla szeszély.

Egyébiránt megbocsátok nekik, hisz az ő hibájuk még nem oly nagy, mint a mekkora a főv. tek. tanácsának mulasztása. Vagy nem félrend-

szabály ez: »A főváros összes területén, amíg a népszámláló biztosok hivatalos ténykedéseiket be nem fejezik, köteleztetnek a háztulajdonosok, kutyáikat kötve tartani.« Szép és jóleső ez az atyai gondoskodás, de viszont végtelenül hiányos. Hiányos, mert ennek a rendeletnek tulajdonképpen így kellene hangzania: »A főv. összes területén, amíg a népszámláló biztosok hivatalos ténykedéseiket be nem fejezik, köteleztetnek a háztulajdonosok, kutyáikat és házmeistereiket lánczra tartani.«

Kedélyes kijelentés biz' ez, de hát mikor ezek az urak olyan furesa emberek. Mindeniknek meg van a maga szerepköre és dicséretökre legyen az az egy feljegyezve, minden fellépésüket határozottság s bizonyos — hogy így mondjam — lámpaláznélküliség jellemzi.

Rokonszenv, szeretet van bennök egy jó csomó, de mégis csak akkor érzik magokat igazán elemőkben, ha valakire — a szó komolyabb értelmében véve — haragudhatnak. Ekkor azután kiméletlenek, mint egy hiéna s bozantásaikkal májbajt okoznak, mint a chinin, tudok is rá példát!

Ez irányból szerzett tapasztalataim után, minden kockázat nélkül mernék fogadni, hogy Diogenes is a házmeester elől menekült a hordóba. Hogy mindeme határozottságuk mellett személyiségük erősebb vonásokkal legyen jellemezve, elmondok egy megtörtént esetet.

Népszámláló biztosi minőségemben, egy és

mint a legszebb tulajdonokkal felruházott férfiak, nyújtunk be egy memorandumot közoktatásügyi miniszterünk után a képviselő házhoz, melyben mint emberek, családos apák kézzelfoghatólag esete-
teljük anyagi sorsunkat s kérjük ügyünk pártolá-
sát. Ez talán használni fog. S ha ez sem használ,
ugy legyünk béketűrők. Hisz a béketűrés erény.
Majd jönni fog egy idő, midőn az elismerés koszo-
ruja felénk száll s higgyék meg, azt nekünk a béke-
tűrésben szerzett munka eredménye fogja megsze-
rezni homlokunknak. Addig te, e kérdés utján ha-
ladó vándor, tedd le botodat s pihenj meg az utadat
szegélyező fák lombjai alatt, melynek neve: nép-
iskola; gyönyörű pázsítja nyugalmat ad, e pázsít
neve: nevelés és oktatás, illetve tanítástan.

Van azonban egy mód, emelni a munkakedvet,
erősíteni a kitartást a jobb jövőbe vetett remény
fejében s ez a tanítói választások szánandó álla-
potának teljes kiküszöbölése.

Ezzel tessék az egyetemes kath. tanítógyűlésnek
behatóbban foglalkozni, mert a mostani választási
rendszer határozottan rossz:

1. Vajmi keveset ad az oklevél minősítői tar-
talmára.

2. A pályán töltött szolgálati évek számát ugy-
szólván semmibe sem veszi.

3. A törekvő és munkában edzett tanítókat nem
műveltségi fokozatuk szerint qualificálja, hanem
legtöbbször hang (torok) után.

4. Martalékul dobja a tanítói tekintélyt, midőn
önön hibáján kívül kényszeríti a tanítót az iskola-
széki tagok kegyét aláztatós kérések, ígéretek sőt
mi több korteskedések által kiérdemelni.

ugyanazon házban akadt dolgom egy a természet-
rajzból kutyának ismert állattal és — hogy egy
görög bölcsessel szóljak — egy »kétlábú tollatlan
állattal«, aki véletlenül házmester is volt. Nos hát
— hogy a dologra térjek — a kutya megrohan!
s én hogy hogynem, csupa kedélyességből, meg-
mutattam neki biztosi jelvényemet s csodák-csodája,
ez imponált neki, mert behúzta a farkát s tovább
ment; de nem úgy a házmester, ennél céltalan
volt minden jelvényre való hivatkozás, minden
szabadkozás és békitési kísérlet. Egész »határo-
zottsággal« stentori hangon adta tudtomra, hogy
ez mind »schwindli«, hogy ő nem vesz olyant . . .
t. i. számlálólapokat.

*

Ez is házmester, valamikor tagbaszakadt legény
lehetett, de most már megtörte a sors, hogyne,
mikor hét élő leánygyermekről kell gondoskodnia.
Zsébes, mogorva ember, daczos kifejezéssel az
arczán, felbiggyesztett ajkai elárulják, hogy alati-
mos, bosszuállásra könnyen hajló természetű.

Kicsoda az úr, kérdi mogorván?

Népszámláló biztos vagyok.

Biztos?? S gyanakvólag tekintett végig rajtam,
mintegy keresve azt a bizonyos pléhdarabot, meg
a kócsagtollat.

Mondja inkább, hogy titkos rendőr.

Nem rendőr uram, hanem nép-szám-lá-lá-si biz-
tos. Csak rázta a fejét kétkedőleg. Megérttettem

Lesz-e idő, mikor az önértetes tanítóra nézve oly
sérelemes választási szertartások elmúlnak? Lesz-e
idő, midőn annak helyébe egyházmegyeileg vezetett
törzskönyv lép szolgálati és minősítési táblázatok-
kal ellátva? Lesz-e idő, midőn a tanító nem mint
megalázott tekintély, választás utján foglalja el szé-
két, hanem érdemleges kijelölés után a legmaga-
sabb megyei egyházfő kinevezése utján?

Igen lesz, lenni kell, mert e kóros állapot nem
maradhat meg. Elévülhetlen babér jut osztályrészül
annak a tanítói karnak, mely azt idővel ki fogja
vivni. Szeretem hinni, hogy a győzelem az első
nagygyűlés tanítókaráé leend. Adja Isten.

A nyugdíjtörvény revíziójára nézve meglegészem
a dementivel, csak ama csodálatomnak adok kife-
jezést, hogy hogyan van, hogy csak a »Népnevelő«
kapta meg azt holott majd minden tanügyi szaklap
hozott róla tudósítást, sőt tudok lapot, mely vezér-
ezikkezett róla.

VI. Az országos kath. tanítói központi iroda léte-
sítésének ügye.

Ez ügyre nézve nincs egyéb megjegyzésem, mint
felkérni tudós szerzőnket dr. Gy. Ó. urat, szíves-
kedjék szervezetét kidolgozva parlamentarizis kifeje-
zéssel a ház asztalára tenni. Biztosítom, egy szív-
vel lélekkel fogjuk azt egyhangulag elfogadni oly
kitünő érvelése után, minőt 12000 róm. kath. ta-
nító imponáló számerejének hatalma ecsetelésére
magasan lengő öntudattal használt.

VII. Hetedik tárgy volna: a katolikus tanítók
országos árva- és aggjainak menházügye.

Szeretek mindig figyelő álláspontot elfoglalni.
Éber szemmel fürkészem a tanítók cselekedeteit,

vele, hogy ne féljen, nem vagyok adóbiztos hanem
ezért, meg ezért jöttem.

Az ő számlálólapjait én töltöttem ki. Többek
között az egyik leányától kérdeztem, hogy hány
éves? Hát biz ő egy jól nevelt leányhoz illően,
lesütött szemekkel felelte: 17.

No ami ezután következett, azt a toll hüen le
nem írhatja. Az apa egy óriásit ütött az asztalra,
hogy tánczolt bele penna, kalamáris és ordította
fékevesztetten: mennyi vagy? A megrémült
leány remegve állott ott, a szó is elakadt ajkán,
de nem is kellett beszélnie, ordított helyette az
apja. Uram ez a leány 19 éves, de ön 22-nek
fogja írni, érti? Megkísérletem az igazság érdeké-
ben az ellenvetést, de a saját épségem megóvása
érdekében tovább nem haboztam, hanem irtam,
amit diktált.

A lakók azt mondják, hogy képes lenne valakit
megenni, persze hogy nem szeretetből, az magá-
tól értetődik.

*

A revideálás alkalmával, a családfő számláló-
lapján arra a kérdésre: *Mi a főfoglalkozása* vagy
keresete? azt a feleletet olvastam: *multja emlékei-
ből él.* Mosoly futott végig arczomon s mintegy
önkéntelenül jegyeztem meg, hogy biz az sovány
koszt, s a kérdésre nem is fogadható el. De volt
is érte mit hallgatnom! A megsértett önértet
halálmegetető daczával beszélt az én öregem; s

tudni vélem, valjon, mikor a száj mozog nyomoruságos reménybe vetelt érzelmeinek ecsetelésére, ugyanakkor lebeg-e előtte az önségtség ama neme, mely tömörülve nem várt eredményeket ér el. A sült galamb senkinek sem repül szájába, azt mondja a közmondás.

Fájdalom, hogy a szent ügyért való buzgalom csak fel-fel csappanó láng. Ennek meg kell szünni s minden tanítónak maga és gyermekeinek égetően szükséges érdekében kell, hogy szívében mindig táplálja a maga és családja iránt kötelezett önségtség eszméjét.

Fel, pályatársak, az eszme testesítésének útjára, csüggedést nem ismerve minden tanítóhoz méltó alkalomkor és eszközzel legyünk rajta, hogy az első nagygyűlésünk eredménye egy tekintélyes tőke legyen megmutatni előjáróinknak mit képes kivinni az ügybuzgalom s ebben a tántoríthatlan kitartás

5000 drb. gyűjtőiv lett kibocsájtva, csak 10 frt jöjjön be egy gyűjtőiven s már lesz 50000 frtunk. Lehetséges? ha minden tanító felajánl a szent ügyre ne mondjunk többet 5 frtot. 12000 tanító után ez tekintélyes összeget képvisel.

Kicsinyes félreértések ne tántorítsanak el bennünket. Legyen bennünk az általunk összeadott alapnak emberbaráti rendeltetésbe vetett szebb és biztos jövőbeni bizalom, mert ki tudná azt megmondani valjon egy év alatt nem szorultunk-e reá eme emberbaráti intézményre?

Pályatársak! aggjaitok s leendő árvaik nevében szól hozzátok a könyörületesség esdő szava kérve benneteket annak saját véretekkel leendő

végig kellett hallgatnom másfél órán át az ő vitézi tetteit, hogy küzdött ő és »mit tett ő s társai« Bem oldala mellett. Végül kijelentette, hogy Petőfi nem veszett el, hogy él s az oroszok vitték el Szibériába. Ő még hisz abba, hogy Petőfi visszatér s akkor folytatják ott, ahol 48-ban félbeszakadt.

*

Szegényes kis szobácskába nyitottam be, egy öreg anyóka alig látszott észrevenni jöveteletem, mert zavartalanul folytatta tovább térdein lovagló unokáival a mulatozást. Szinte összerezent, amint jó napot kívántam.

Oh, ő már tudta, hogy miért jövök! Szívélyesen ültetett le s készséggel tette elém az írószközöket. Vigan perczegett a toll; minden kérdésemre németül felelt. S mikor azt kérdeztem, hogy hát mi az anyanyelve (mert előzőleg említette, hogy több nyelvet is beszél) könnybe lábbadt szemekkel kért, hogy a magyart irjam anyanyelvének, holott egy árva szót sem tudott magyarul. Magyar, azt mondja, az érzése, szíve, mindene, magyar kenyeret eszik, magyar földbe temetik, hát csak irjam oda neki. Unokái, veje, leányai már mind magyarok s ő büszke arra . . . Csak egy bűn nyomja a lelkét, hogy magyarul nem tud.

*

Abány ház, annyi szokás. Vastag smirna szönyegek nyelik el a léptek zajját, fény, pompa

védelmére. Mutassuk meg, hogy a kath. tanítói kar tud szívből igazán érezni s tud áldozni, midőn szent ügyért lángol kebele s nem csak ajka tudja az irgalmaság testi cselekedeteit, hanem szívből is érezvén azt, cselekedeteivel bizonyítja be annak tudatát.

Tudd meg, ha előttünk a küzdés, előttünk a pálya: az erőtlen csügged, az erős megállja! Nyolcz-kilencz hónap a nagygyűléshez nem nagy idő, de elég idő arra, hogy megmutassuk, hogy a kitartás, a lankadatlan buzgalom sziklákat rombol szét, hogy megnyissa a boldogság egyik tárnáját annak a tanítónak, ki a sir szélén áll: a reményt aggjainak és árváinak jövendő sorsát illetőleg. Munkára tehát, rajta! Bertalan Vincze.

A fővárosi tanítók anyagi helyzete.

Budapest főváros tanítóságának tarthatatlan anyagi helyzete arra indította a főváros három tanítóegyesületét, hogy kebelükből néhány tagot küldjenek ki azon módozatok megvitatása és megállapítása czéljából, melyek a fővárosi tanítók anyagi helyzetének javulását eredményeznék.

Mint a »Népnevelők Lapja«-ból olvassuk a kiküldötteknek csak két összejövetelre volt szükségük, hogy e tárgyban megállapodásra jussanak.

Mielőtt e megállapodás részletezésébe bocsátkoznánk, felhozunk egy néhány indokot annak okadatolására, hogy a főváros tanítósága nemcsak megérdemli, hanem utalva is van arra, hogy anyagi helyzete túrhetővé tétessék.

mindenfelé, ahová a szem tekint, szinte jól esik a falak meztelenje, ahová a csillogó tárgyak nézése után elfáradtan menekül a szem.

Izléses goth stylü női íróasztal mellett ülve javítgatom a hibásan kitöltött lapokat. Minden tollvonás, minden javítás élénk bosszúságot látszott kelteni az arnő vonásain. Ép férje lapját javítom, amidőn hirtelen, mint a nyári zápor, megeredt nyelvecskéje s ajkait beszennyezte szilkkokkal. Gyalázta a magyar nyelvet, elmondta barbárnak, el kanásznyelvnek; azután sorba szedte a kormányt, a statisztikai hivatalt, hogy ezek mennyire »ingalantok«, mert németül nem nyomtatták oda a kérdéseket. És vajjon ki ez a nő? Született magyar (aki csak őt esztendeig volt idegenben hazájától), neje egy magasrangu hivatalnoknak, aki véletlenül nem bírja a magyar nyelvet.

Ez a család még a száműzöttek keserű kenyerét sem érdemli meg! . . .

*

Sok érdekes tapasztalattal lesz gazdagabb az ember, ha így bepillanthat a családi tűzhely falai mögé. Főkép egy tanítóra nézve megfizethetetlen tanulmányút ez. Megismerkedh tik a dudvával, tudhatja hol és mennyit metszen. Ez, a néppel való közvetlen érintkezés több haszonnal jár egy tanítóra nézve, mint e tárgyról irt vaskos kötetek áttanulmányozása. A közvetlen tapasztalásnál nincs nagyobb mester.

*

A most megejtett népszámlálás szerint Budapest más metropolisokhoz pl. Berlinhez képest aránytalanul kis mértékben gyarapodott; e csekély mérvű szaporodás egyik fő mentőokául a statisztika a *budapesti élet drága* voltát említi. Tehát hivatalosan constaláltatik, hogy *Budapesten oly drága a megélhetés, mely a szaporodásra is érezhetően kihat.* A fővárosi tanítók mozgalmát már ez egy körülmény is indokoltta teszi. Ugyancsak a népszámlálás adataiból *megfogunk* győződni arról, hogy a mily arányban szaporodott a főváros, százszorta nagyobb mértékben gyarapodott a nemzetiségi rubrikában a magyar és magyarul tudó, s csak fehér hollóként akad magyarul nem tudó *állandó* lakója a fővárosnak. Kié ezért az érdem? Csakis a főváros tanítóságát illeti elismerés ez óriási haladásért s azért említettük fentebb, hogy a főváros tanítósága nemcsak szükségéből, de érdemeinél fogva is kérheti helyzetének javítását.

Örvendő vettünk tudomást arról, hogy a főváros három tanítóegyesületének kiküldöttei kétszeri öszejeövetelük alatt *már meg is állapodtak*, de nem tudunk ellentállani a tanítók összesége iránt érzett jóindulatunk azon sugalmának, miszerint e megállapodást néhány szerény észrevétellel ne kifogásoljuk. A fővárosi tanítók helyzetét minden oldalról világosan és körülményesen ismerve, nem késünk kijelenteni, hogy: ha a fővároshoz benyújtandó memorandum a megállapodás alapján lesz szerkesztve, akkor azon a fővárosi férfi tanítóságának zöme joggal megütközhetik.

A megállapodás szerint a férfi és nőtanítók közti *egyenrangúság* mondatott ki. Nehogy a sötét középkor embereinek látszassunk, ezt mi is elfogadjuk, de az egyenrangúság mellett szeretnők kimondva látni az *egyenlő munka és teher viselést.* A főváros nőtanítói megkövetelik az egyenrangúságot az anyagiaknál, de . . .

Egyébként a férfi- és nőtanítók között fenálló aránytalan munkafelosztás illusztrálására szolgáljanak következő *általános* tapasztalataink, melyek *részleteikben* még kirívóbb képet nyújtanának.

A főváros *összes* tanítói heti 26 órára kötelezvék. Mig azonban a fiuosztályokban a férfi tanerő rajzot és tornát is köteles tanítani (a 26 óra keretén belül), addig a leányosztályok túlnyomó részében *külön kézimunka tanítónő* van s így ott, hol se torna se rajz nincs, s a kézimunka külön erőre van bízva, a nőtanító minimum heti 4 órával kevesebbet tanít, mint a férfitanító.

Hogy a főváros nőtanítói valamelyikének heti óraszámja a kötelezett 26-ot meghaladná, az a legritkább eset; rendszeren 19—22 heti óra között mozognak, mig a férfitanítók majdnem kivétel nélkül 24—26 órát tanítanak hetenkint. Ez szerintünk nem egyenrangúság, legalább nem az a *munkában.*

De van egy másik praecedensünk is arra, hogy nincs meg a munkában való egyenrangúság. Sok fővárosi iskolánál előfordul azon *soknak nem tetsző állapot*, hogy a fiuosztályok 1-ső és 2-ik osztályai-

ban nőtanító alkalmaztatik; ez ismét csak azt bizonyítja, hogy nincs meg a férfiak és nők közötti munkaegyenlőség, mert, mig az 1—2 osztályokban működő férfi tanító a rendes 19 óráján túl egész 26 óráig kötelezhető a magasabb osztályok rajz és torna óráit ellátni, addik ez a kötelezettség a fiuosztályban működő nőtanítót *megkíméli.* Hát ez munkaegyenlőség?!

Ezekből láthatjuk, hogy a főváros férfi- és nőtanítói között *ez idő szerint sincs munkaegyenlőség*; ebből kifolyólag nincs egyenrangúság, legfellegbb (s talán csakis!?) abban egyeznek meg, hogy *egyforma* (mert az elmondottak után *nem egyenlő*) összeg a fizetésük.

Az itt elmondott *tények* után lássuk csak, vajjon a kiküldött bizottság tárgyalási alapul vehette volna-e ama kérdést, mely a fizetésemelést az ipariskola bevonásával, illetőleg általánosításával véli megoldhatónak?

A kiküldöttek azon megállapodásra jutottak, hogy a férfi- és nőtanítók egyenlő fokú fizetés kizárja annak lehetőségét, mely szerint a fizetés emelés az ipariskola tanításának bevonásával rendszerezettnek.

A fentebb elmondottak után bátran állíthatjuk a kiküldött bizottság megállapodásának ellenére, hogy a fővárosi tanítók fizetésének revisiója csak is az ipariskola tanításának általánosán való kötelezővé tétele által oldható meg helyesen, még pedig úgy, hogy a férfiak a több órai kötelezett tanítás után nagyobb fizetést nyerjenek. Hisz amint láttuk a férfi és nőtanítók között a munkaegyenlőség most sincs meg s a jövőben sem fog megenni (ha ilyen beosztás marad), akár bevonatik az ipariskola köteles tanítása, akár pedig az külön fog díjaztatni.

Az ipariskola kötelező tanítása a legegyszerűbb mód a fővárosi tanítók fizetésének rendezésére. Ennek kimondásával nagyon természetesen le kellene mondaniok a tanítónőknek az egyenlő fizetés iránt való igényeikről. De sok tekintetben most is helytelen a tanítónők e kívánsága, mert mig a férfi tanítók a nemzeti és társadalmi szempontokból kívánatos családalapítás- és fentartásra részben utalva és minden körülmény között hivatva vannak, addig a nőtanítók e hazafias kötelességgel járó anyagi és erkölcsi gondok alól teljesen fel vannak mentve.

Ha az ipariskola kötelező tanítása kimondatnék, nagyon sok oly dolog lenne eltüntetve, ami sokaknál a mostani állapotok mellett visszatetszést szül. Akkor a *hivatott* tanító is kapna ipariskolát sőt kötelezhető lenne rá. De most!..? A kényelmesen megszereshető 400 frtért azok is törekednek ipariskolához jutni, kiknek arra anyagi szempontból semmi szükségük s így (*talán a szabójuk érdeméből [bűszedő]*) miattuk valószínűleg mellőztetnek oly hivatott erők, kiknek elismert képességük csak az ügy javára lenne s kik talán nagy családjukkal *jobban rá volnának szorulva e dotációra*, hogy az anyagi gondok súlyától részben szabaduljanak.

Mi a memorandum benyújtásánál az itt elmondottakat megszívlelésre ajánljuk s kérjük a memorandum kidolgozására kiküldött bizottságot, hogy: *»Quid quid agis, prudenter agas et respice finem!«*
P . . . s.

Viszhang a kisededóvásról szóló törvényjavaslat tárgyalásához.

A tárgyalás első napján már is többen felszóltak a törvényjavaslat ellen és mellette, katolikus szempontból azonban senki, még Lesskó István sem, a kitől pedig vártuk. Az irányt, melyhez e törvényjavaslattal szemben magunkat tartanunk kell, megjelölte a hazai katolicizmus nagy vezérférfia, Zichy Nándor gróf; annál értelmesebb tehát Lesskónak beszéde, mely a magyar államnyelv álláspontjára helyezkedve, a törvényjavaslatot egészen helyesli, s fel sem tűnik előtte azon körülmény, hogy ha a törvényjavaslat elfogadtatik, ez a katolikus kisededóváknak halála lesz.

Már a kormánypárt értekezletén feltűnt, hogy Tisza Kálmán figyelmeztette a kormányt arra, hogy a »felekezeti ségnek« a kisededóvokban tért ne engedjen. Értette alatta a katolikus vallást, melynek védszárnyai alatt a kisededeket eddig nevelték. A nagyváradi és pécsi esetek világosan megmutatták, hogy mi a czélja Tisza Kálmánnak és pártbíveinek: megfosztani a katolikus egyházat azon jogától, hogy a haza nemzedékét kisededkorától kezdve vallásosan nevelhesse. Az ürügy, mely alatt ezt teszik, nagyon csábító külszinnel bír: a hazai nyelv terjesztése. Csakhogy kérdjük: volt-e, lehetett-e valaha kifogás a katolikus kisededóvok ellen hazafiság dolgában? Nem áldotta-e mindenki az irtalmas nénekét azon szép eredményekért, melyeket a kisededekkel a magyar nyelvet illetőleg elérték?

A hazai nyelv terjesztése nemes és szükséges dolog. De nem szabad a vallásos nevelés rovására történnie. Hazafiság vallás nélkül nem képzelhető. Már pedig a törvényjavaslat épen erre céloz.

A törvényjavaslat ezenfelül több rendbeli jogtalanságot involtál. A katolikus kisededóvok mind katolikus, legnagyobbbrészt egyházi pénzen emeltettek, s az épen kizárólagos czéljuk, hogy a kisededeknél a vallás-erkölcsös nevelés alapjait megvevessék. Most mindennek vége lesz. A katolikus kisededóvokat az állam egyszerűen felekezetenélkülivé degradálja, a melyben hittant tanítani, imádkozni nem szabad, legfőlebb szabadkőműveszagu fohászt enged meg. Ha valamely község tisztán katolikus és katolikus kisededóvája van, nem kell egyéb, mint hogy egy zsidó család találkozzék, mely gyermekét az óvába küldje. Ennek az egy zsidógyerekeknek kedvéért nem szabad majd a száz katolikus gyermeknek hittant tanulnia nem lesz szabad imádkoznia. Nem égbekiáltó erőszakosság-e ez?

Másik ürügy, mely alatt a törvényjavaslatot életbe léptetni óhajtják, a kisededek nagyszámu halálozásának meggállása az által, hogy a mely család otthon gyermekéről kellőleg gondoskodni nem képes, köteles legyen azt a kisededóvába küldeni, a hol a kívánt gondozásban fog részesülni. Szép kívánság in se, hanem a nehézségeket itt is figyelmen kívül hagyták. Vegyünk csak egyet. Számtalan község messze elszórt házakból áll, a melyekből még felnöttebb gyermekeknek is bajos iskolába járniok. Azt hiszi a kormány, hogy a kisedednek egészségére fog válni, ha fél, vagy egy órányi távolságból viszik télben, hóban, vagy sáros ibőben a kisededóvába?

Egyáltalán mindazon érvek, melyeket a törvényjavaslat mellett felhoznak, vagy már felhoztak, katolikus neveléstani szempontból mind ellene szólnak. Csakhogy persze rajtunk katolikusokon fát vághatnak, azt fogjuk mondani hogy »fáj«, de a favágot meg nem akadályozzuk. Úgy látszik, a képviselőházban is így gondolkoznak a kath. képviselők. Legalább eddigelé katolikus szellemű beszédet még nem hallottunk. Mint halljuk, Komlóssy Ferencz képviselő úr fogja a törvényjavaslatot érdeme szerint megbirálni, tartunk azonban tőle, hogy ebben is, mint annyi más alkalommal korrekkt katolikus nézete, szemben a kormány elfoglultságával vereséget fog szenvedni.

Reméljük a legjobbat! H . . . . . n.

Irodalom és művészet.

— A kath. egyház *Szertartásai*. Elemi iskolák számára. Irta Horváth János, lelkész és népiskolai hitelmező Kún-Félegyházán. *Második* javított kiadás. Ára 20 kr. — Jelen tankönyv az elemi iskolásoknak megfelelően kérdésekben van megírva. Jól esik látnunk, hogy a kérdések ügyesen és szépen folynak egymásból. Különös tetszésünket érdemelte ki az áldozat bemutatásáról szóló rész, mely kerülvén az eddigi tankönyvekben előjövő folytonos »kifordul, befordul« kifejezéseket, meglepő rövideggyel és pontossággal adja elő a szt. mise szertartásait. Függelékül a minisztrálás módja van csatolva, a latin szöveg magyar betűkkel, amit más tankönyviróink is átvehetnének műveikbe. Azt is csak dicsérőleg emelhetjük ki, hogy a szerző két táblázatot mellékelte művéhez, és pedig 1. mely az Ó- és Új-szövetség nevezetesebb eseményeit tárja elénk, 2. mely az egyházi év 3 ünnepekörét áttekintőleg nyújtja. Legmelegebben ajánljuk. — rs.

— *Van szerencsém* jelenteni, illetve tudomására hozni a lelkészkedő és tanítással foglalkozó ft. papságnak, hogy munkám Derhabe-Tóthfalussy róm. kath. káté III. füzeté is elhagyta a sajtót, s eddigi tisztelt előfizetőimnek mielőbb szét fog küldetni. Az egész munka, mely 30 íven a hitről, parancsokról és szentségekről szól, 8 intentió vagy 1 frt 76 kr-ért alólírottánál megrendelhető füzve; kötve 10 intentió vagy 2 frt 10 kr. portomentesen. Iskolában és szószéken teljesen nélkülözhetlen, amennyiben az egyes hitigazságok nemcsak szárazon, kérdések alakjában vannak előadva, hanem minden kérdés 10, 15 vagy 20 soros magyarázattal van ellátva, úgy hogy aki ezt tudja, nemcsak bátran mehet iskolába mint

kész hitelemző, hanem mint állandó szónok bármikor felléphet dogmatikus és morális beszédek tartására. Ami pedig a proszódialis vizsgálatot illeti, az e könyv nélkül könnyen és kellő sikerrel meg sem ejthető. Végre miután e könyv első sorban az iskolák számára van összeállítva, ennél fogva a lelkipásztorkodással foglalkozók üdvösebb dolgot aligha fognak gyakorolni, mintha e könyvet oly iskolák számára is megrendelik, hol a hittanítást kizárólag a tanítók teljesítik, minők a tanyai vagy filiális iskolák. Ezt különben már többen is megtevék a plebánus urak közül, s így ezen eljárás csakis ajánlható. *Tóthfalussy* Dániel, képzőintézetű hittanár s népiskolai hitelemző *Szatmártt*.

— **Az ájtatos és ügyes minisztráns fiu.** Gyakorlati utmutatás a sz. misénél való szolgálathoz. Irta egy Esztergom főegyházmegyei áldozópap. A főmagasságu bíbernok hg.-primás jóváhagyásával. 4. kiadás. — E füzetke életrevalóságát mutatja, hogy rövid idő alatt már a *negyedik kiadást* érte, habár minden egyes kiadás több ezer példányban volt nyomva. Nagy előnnyel használhatják a lelkipásztorok és tanítók, kik sajnosan tapasztalják az ájtatos és ügyes minisztránsok hiányát, midőn az isteni tisztelet alkalmával működő gyermekek széles és ügyetlen szolgálattal, hibás és sokszor neveléses feleleteikkel csak zavarják a miséző papot. — E bajon óhajt segíteni e jelen füzetke, mely szívhez szóló intéssel figyelmezteti a gyermeket azon áhitatra és buzgóságra, melyet a sz. ténykedésnél kifejtjenie kell. Azután közli *magyar kivétel* és kellő hangsúlyozással a minisztránsok feleleteit, teendők felől pedig lépésről-lépésre utbaigazítást nyújt. — Csak azt jegyezzük meg, hogy a bizonyára bekövetkező 5-ik kiadásban jó lenne az áldoztatásnál a Misereatur és Indulgentiam befejező szavait is csatolni, hogy a minisztráns tudja mikor rámondani az Ament, mert bizony sokszor előbb felel, mintsem kellene. — E gyakorlati utmutatás, valóban megérdemli, hogy minél szélesebb körben terjedjen el, mert alkalmasabb mód a minisztráció rövid idő alatt való megtanulására nem létezik. — Különösen felhívjuk rá a ft. plebánus, s. lelkész, hitoktató, valamint a tanító urak figyelmét. Ára 5 kr. Megrendelhető *Buzárovits Gusztáv* könyvkereskedésében *Esztergomban*.

Az „Órangyal“ szerkesztését Kárpáti Endre, nyugalmazott felsőbb leányiskolai igazgató vette át, aki kiadott népiskolai tankönyveivel széles körben ismeretes. — A hozzánk beküldött és 6 képpel díszített legutóbbi szám változatos tartalma arról győz meg bennünket, hogy az *Órangyal* a gyermekek valódi barátja. Ajánljuk a kath. szülők figyelmébe, Megjelenik minden hó 1. és 15-én. Csekély ára: *egész évre 80 kr., fél évre 40 kr.,* mely összeget Kárpáti Endré-hez (Győr, ujkapu-utca. 7. sz.) kell küldeni.

— **Uj zeneművek.** *Öt magyar zenemű.* Szerző *Ábrányi Kornél.* 2. »Melodramai zene.« Dr. Várady Antal »Rákóczi« cz. költeményéhez, magában, zongora, vagy gordonka és czimbalom kísérettel is. Ára 1 frt 50 kr. — 5. »Két eredeti magyar dal.« Enekhangra zongorakísérettel. Ára 75 kr. — Kaphatók *Rózsavölgyi és Társa* cs. és kir. udvari zeneműkereskedésében Budapesten (Kristóf-tér)

Gyűjtés

a kath. tanítók orsz. árvaháza s aggjainak menedékházára:

A kassai kir. kath. tanítóképző tanári testülete és ifjúsága . . . . . 25 frt 30 kr.

I. B. illetőleg D. I. . . . . . 1 frt — kr.

Ballay Győző tan. A. Hricsó . . . . . — 30 kr.

Eddigi gyűjtés . . . . . 1418 frt 60 kr.

és 6 drb $\square$

Összesen . . . . . 1445 frt 20 kr.

és 6 drb $\square$

Közli: *Zelliger Vilmos*, biz. pénztáros.

VEGYESEK.

Számos törzselőfizetők — kik rossz néven vennék, ha lapunk küldését címükre megszüntetnők — mai napig sem intézkedett a lap megtartása iránt. A lapot nekik mindazáltal egyelőre tovább küldjük. Miután azonban senkinek sem akarunk terhére lenni, mély tisztelettel kérjük azon mult évi t. előfizetőinket, kik a jelen évben lapunkat járattak, hogy minket erről vagy lev. lapon, vagy a lap visszaküldése által értesíteni sziveskedjenek, mert a bizonytalanság nagy és felesleges kiadásokkal jár. **A kiadóhivatal.**

A kisdédóvásról szóló törvényjavaslatot e hét eleje óta tárgyalják a képviselőházban. Lapunk szerkesztője is felszólal a kath. álláspont védelmére. Beszédét szó szerinti hiteles szövegben fogjuk adni.

A Simor-alapítvány mult évi kamatainak szétosztása az esztergomi főegyházmegye szegényebb sorsú tanítói között következőképen történt: 100 frtot kapott 7, nyolczvan frtot 2, ötven frtot 18, harmincz frtot 41, huszonnyolcz frt 53 krt egy, 25 frtot 41 tanító. Összesen: 110 tanító 4043 frt 53 kr. segélyben részesült. A kamatok egy része szegény iskolák felsegélyezésére fordított, és pedig: az ekeli 400, tergenye 100, nemesoroszi 250, keszihóczy 50, keszegfalvai 100, felsőthúri 150, nagy-szelezsényi 60, szunyogdi 200, lukai 40, laksartomki 150, kisujfalusi 80, vágkirályfai 100, és a bussaiak tanítói lakra 153 frtnyi segélyt nyertek. — A *Szabó*-alapból évközben 20 tanító részesült összesen 450 frtnyi, a lefolyt évi kamatokból pedig 19 tanító 495 frt-nyi segélyben.

Felhívás az ország kántoraihoz? Azon sajnós tapasztalat, hogy tisztán (pure) kántorok állásaikban semminemű országos törvény által nem védetnek, egyedül a választó nép szeszélyének s igen gyakran rossz akaratú ellenségeskedéseknek vannak alávetve, amely már sok esetben számos családok kántort fosztott meg jogtalanul állásától ezen megfosztottak, miután sem végkielégítés, sem segély, sem nyugdíjra nem jogosultak, mert országos kántor-egylet, kántor nyugdíj-intézmény

nincs, szaporítják azon szájalomra méltók seregét, kik maguk és családjaik fenntartása miatt, pirulva bár, de kénytelenek könyöradományért fordulni a különben is szerényen díjazott kántorok és tanítókhöz, mondom, ezen sajnos tapasztalat adta kezembe a tollat, hogy a nyilvánosság útján hívjam fel tisztelt kartársaimat ezen tarthatlan állapoton segítő, egy bizonyos meghatározott időben s megnevezett helyen való összejövetelre, amely összejövetelnek célja egy kántor-egyesület s egy országos kántor-nyugdíjintézmény létesítése. Az eszmét örömmel penditettem meg. Most már tisztelt kartársaimtól függ, hogy az mennél előbb érvényre emeltessek. A baj a mienk. Önmagunknak áll legjobban érdekünkben annak gyógyítása, megszüntetése. Hiszem, hogy a sajtó szívesen teszi magáévá ez ügyet s felemeli hathatós szavát, hogy meghallják azok is, kik leginkább hivatvák az ügy előmozdítására. Ismétlen kérem tehát tisztelt kartársaimat az eszme felkarolására, szóljanak nyilvánosan e lapokban az ügyszó, és én hiszem, ha lelkiismeretes odaadással működünk e humánus cél létesítésén, Isten segítsége velünk lesz. (M. Á.)

A tanfelügyelők irodai teendőinek apasztása.
A vallás- és közoktatásügyi miniszter a következő körrendeletet intézte valamennyi tanfelügyelőhöz: »A tanfelügyelők irodai teendőinek apasztása tárgyában mult évi október hó 19-én 411. eln. szám

alatt kiadott rendelettemmel meghagytam a kir. tanfelügyelőknek, hogy a közigazgatási bizottságok félévi jelentéseinek a népoktatás állapotára vonatkozó részét hiteles másolatban hozzám külön fölterjeszszék. Miután az ezen intézkedés okál szolgáló eljárás időközben megváltozott, a mennyiben a közigazgatási bizottságok félévi jelentéseinek a népoktatás állapotára vonatkozó része a m. kir. miniszterelnök úr intézkedése folytán ezentul saját irrattáromnak átengedtetik: a kir. tanfelügyelőket a fent hivatkozott rendelet 2-ik pontjában foglalt meghagyás teljesítésétől ezzel fementem.»

Vágvölgyi harc. A nagy-bittsei róm. kath. iskola által rendezett színi előadást a »Vágvölgyi Lap« — egy felvidéki hetilap — megtámadta, mivel tót nyelven volt tartva. Dicséretre méltó a felvidék hazafias lapcskaja, mely folyton résen áll a veszélyeztetett magyarság védelmére. De ez egyszer túllépte a célon. Levelezőnk — ki a színelőadásról is tudósított bennünket — oly értelemben fordult hozzánk, hogy adjunk helyet tiltakozásuknak megtámadott hazafiasságuk védelmére. Csak a »Vágvölgyi Lap« jelentőségét ismerjük el, midőn ezt megteszszük. Tudunkkal a nagy-bittsei iskola vezetőinek hazafias érzelme minden kétségen felül áll. Ha mégis tót volt a színelőadás nyelve, annak oka nem az iskola magyartalansága — hisz a *tanulva is csaknem kizárólag magyar* — hanem azon cél, hogy a *tisztán tótajku* szülőknek kedves formában ker. kath. nevelési irányelveket mutassanak be. Ez, úgy hiszszük, még nem hazafiatlanság, valamint az sem, hogy a »Vágvölgyi Lap« magyar és német nyelven jelenik meg.

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

császári és királyi udvari könyvkereskedés kiadásában
Budapest, Andrassy-út 21. sz.

teljesen átdolgozott új kiadásban jelentek meg a következő tankönyvek:

Kuttner Sándor. Első oktat. a földrajzban. Teljesen átdolg. Suppan Vilmos és Laukó Albert. Ára 30 kr.	— Erster Unterricht in der Erdbeschreibung. In Fragen und antworten. Umgearbeitet von Wilhelm Suppan, Ára . . . . . 30 kr.
— Kis általános földrajz. Teljesen átdolgozták Suppan Vilmos és Laukó Albert. Ára fizve 48 kr., kötve . . . . . 60 "	— Ugyanez Magyar és Német szöveggel . . . . . 40 "
— Első oktatás a földrajzban. kérdések és feleletekben. Átdolgozta Suppan Vilmos. Ára 30 "	— Kleine Schulgeographie. Umgearbeitet von Max Mayer. Ára 48 kr. kötve . . . . . 60 "
— Első oktatás a magyarok történetében. Teljesen átdolgozták Suppan Vilmos és Laukó Albert. Ára . . . . . 30 "	— Erster Unterricht in der Ungarischen Geschichte, Umgearbeitet von Wilh. Suppan Ára . . . . . 30 "
— Első oktatás a magyarok történetében. kérdések és feleletekben. Átdolgozta Suppan Vilmos. Ára . . . . . 30 "	— Erster Unterricht in der Ungarischen Geschichte, in Fragen und Antworten. Umgearbeitet von Wilhelm Suppan. Ára . . . . . 28 "
— Magyarország története. Átdolgozta Mayer Miksa. Ára . . . . . 40 "	— Ugyanez, magyar és német szöveggel . . . . . 40 "
— Ugyanez, magyar és német szöveggel. Ára . . . . . 60 "	— Leitfaden der Weltgeschichte. Umgearbeitet von Max Mayer. Ára . . . . . 70 "
— Kis világtörténet. Átdolg. Suppan Vilmos. Ára 60 "	— Erster Unterricht in der Weltgeschichte. In Fragen und Antworten. Umgearbeitet von Max Mayer. Ára . . . . . 30 "
— Első oktatás a világtörténetben, kérdések és feleletekben. Átdolgozta Mayer Miksa. Ára 30 "	— Ugyanez, Magyar és német szöveggel, ... 50 "
— Első oktatás a természetrajzban. Teljesen átdolg. Suppan Vilm. és Kozocsa Tivad. Ára 40 "	— Erster Unterricht in der Naturgeschichte, Umgearbeitet von Wilh. Suppan Ára . . . . . 40 "
— Első okt. a természetr. kérd. és feleletekben. Átdolgozta Suppan Vilmos. Ára . . . . . 36 "	— Erster Unterricht in der Naturgeschichte. In Fragen und Antworten, Umgearbeitet von Wilh. Suppan Ára . . . . . 36 "
— Képes természet ajz. Átdolg. Mayer M. Ára 88 "	— Illustrierte Naturgeschichte, Ára . . . . . 88 "
— Kis természettan. Teljesen átdolgozta Suppan Vilmos Ára . . . . . 36 "	— Kleine Naturlehre, átdolgozta G. Bogyánsky Ára . . . . . 30 "
— Irodalom történet magyar és német szöveggel Átdolgozta Mayer Miksa Ára . . . . . 20 "	— Zemepis Uhorska Ára . . . . . 36 "
— Erster Unterricht in der Erdbeschreibung. Umgearbeitet von Wilhelm Suppan Ára . . . . . 30 "	— Mutatva példányokkal rendes tankönyvül való alkalmazás céljából bérmentve szolgál a kiadóhivatal.